

ABONAMENTUL

Pe un an . 24 Cor.
Pe un jum. . 12 .
Pe o lună . 2 .

Nr. de Duminecă

Pe un an . 4 Cor.
Pentru România și :
America . . 10 Cor.

Nr. de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
un 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Miksa utca 2-3.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Manuscripte nu se în-
poiază.

Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Ge să facem ?

Aproape la un an după faimosul ucaz al poliției din Arad, privitor la organizarea clubului, ne sosește și întărirea acestui ucaz din partea ministerului de interne. Dacă el nu ar atinge alte interese ale noastre, am putea să meditam asupra repeziciunii cu care autoritățile lucrează la noi și am putea constata că birocratismul unguresc nu se grăbește nici atunci când este vorba de combaterea celui mai aprig vrășmaș al ei, al »primejdiei« naționale românești.

Ceeace ne interesează însă mai ales este cuprinsul hotărârii ministrului: Guvernul oprește formarea unui club și partid național românesc cu membri înscriși în Arad și deci și ori-și unde în țara asta. Nu cunoaștem motivarea, cu care guvernul a luat hotărârea asta, dar credem că în definitiv ea poate fi indiferentă și secundară. Lucrul de căpetenie rămâne faptul, că guvernul este hotărât a urma mai departe față cu noi și cu mișcarea noastră, politica inaugurată prin ordonanța ministrului Hieronymi.

Punctul de vedere pe care s'a pus politica asta a fost că ea nu recunoaște legitimitatea unei mișcări politice nemaghiare în Ungaria și prin urmare nu îngăduiește formarea unui partid pe baze naționale nemaghiare. Guvernele ungurești se pun pe un punct de vedere foarte ciudat și caraghios.

Spre a ne combate, ele au alergat la o apucătură naivă și grosolană, zicând: Nu există un partid politic românesc, căci am oprit constituirea și funcțiunea lui, deci nu

există nici mișcare românească politică, prin urmare: nu există nici vre-o nemulțămire a românilor, slovacilor, germanilor etc. în Ungaria, cari vorbesc ce-i drept altă limbă decât cea ungurească, dar au aceeași conștiință politică pe care o au și ungurii: că sunt »maghiari«, deși cu »buzes străine« — *quod erat demonstrandum*.

Câtă șiretenie naivă și câtă caraghioasă perfidie. Pentru a nimici mișcarea politică a nemaghiarilor și cauzele ei, adâncile lor nemulțămiri, guvernul a crezut că dacă va interzice forma ei, un partid constituit și conducând în mod oficial lupta noastră politică, va face și cuprinsul ei, lupta noastră politică însăși neexistentă.

Firește, cel ce s'a păcălit mai mult în afacerea asta, a fost însuși guvernul unguresc. După ce a interzis existența formală a luptei noastre, el și-a frecat mâinile cu mulțămire ca după o ispravă bună.

Câțiva ani însă după opreliștea guvernului, mișcarea românească oprită și zăpăcită pe o clipă, s'a redeșteptat și s'a recules. După două campanii electorale azi avem 14 deputați naționaliști în cameră și mișcarea naționalistă, trădătoare de patrie și-a ridicat din nou capul, făcând de rușine toată so-coteala guvernului.

Acesta e tot ce putem opune actului anticonstituțional și ilegal al guvernului. Căci ce am putea să-i răspundem altceva? Să-i dovedim încă odată cât de ilegală și de abuzivă e hotărârea lui? Ar fi o naivitate care cel mult ar putea să-i stoarcă un zîmbet de milă. În politică și mai ales în po-

litica pe care guvernele o fac față cu noi, glasul argumentelor nu mai are trecere. Guvernul nu mai face numai tot ce e legal contra noastră, ci tot ce prin situația lui de deținător al puterii, și prin slăbiciunea noastră e posibil contra noastră.

Datoria noastră e deci de a-i opune aceeași tactică: a face absolut tot ce ne este în putință spre a ne impune ca factori politici. Trebuie să facem acel maximum de muncă, de sforțări și opintiri ce ne este posibil spre a ne apăra și a împiedica planul guvernului: nimicirea mișcării noastre politice.

Să ne întrebăm însă cu toată sinceritatea: facem noi toate acestea, ce facem noi spre a împiedica gândul guvernului?

Putem fi mulțămiiți de ce se face la noi, putem spune că facem și am făcut tot ce omenesc ne este cu putință în lupta noastră de apărare? Cred că nimeni nu va avea temeritatea de a afirma aceasta. Mai curând s'ar putea afirma contrariul.

Pretutindeni unde privim întâlnim expresii și glasuri de nemulțămire. Să mărturisim că împărtășim și noi în parte nemulțămirea acestora. Criza politică care acuma își scurge apele ei leneșe și adesea murdare, trece pe dinaintea noastră, dar în toată scurgerea ei nu s'a auzit nici un cuvânt despre existența mișcării noastre și nimeni nu se gândește să-i dea și ei o atențiune cât de mică, do-vadă cât de puțină putere politică avem azi.

Ar fi o greșală și prea comod a se arunca toată vina acestei situații în cărca deputaților noștri.

FOIȚA ZIARULUI «TRIBUNA».

Sonet.

Ce tristă-i noaptea asta și senină...
Par'c'ar dormi pământul somn de veci.
Infiorat de sbor de lilieci
Ce se rotesc vrăjiți de luna plină...

Dar toate... toate-mi par acuma reci.
Și știi tu lună cine e de vină
De sufletu-mi azi nu se mai închină
Când pe subt zări îngândurată treci.

Acum mă uit la bolta 'nmărmurită
Și-mi pare-o mânăstire largă.... mare....
Cu umbre tănuite și pustii...

Și 'n pacea asta tristă, nesfârșită
Ași vrea s'o sap adânc din temelii,
S'o darm... să văd ce-i dincolo de zare!

»Minerva.«

Z. Bârsan.

Insemnări...

Cum lucrează scriitorii români și cât câștigă ei. —
Traducătorii.

Despre marii scriitori străini — cei răposați mai cu seamă — se povestesc tot felul de năzdrăvănii.

Unul se suia pe masă și scria cu hârtia lipită de părete, altul își vâră picioarele în apă rece. Cutare lăsa perdelele, pune fața în față două oglinzi, le acoperea cu un foarte străveziu crep negru, aprindea o lumânare, răsfrântă la infinit în apa verzuie a oglinzilor și avea apariții miraculoase.

Altul, scria în »poziții neverosimile«, — cum zice d. Pătrășcanu dela »Viața românească«.

Fiecare, cu obiceiul său. Balzac bea câteva zeci de cafele turcești, până-și isprăvea foiletonul. Un scriitor modern se mulțumește cu un șvarț, iar exercițiile gimnastice le reduce la simpla descheiere a manșetei din dreapta.

Decând scriitorii se tund englezește și poartă cravate ca orice milionar de rând, și-au civilizat și apucăturile extraordinare.

Cine mai face azi ca maestrul răposat e farsor sau naiv.

Câțiva scriitoruși tineri, veniți dela Paris, sau hrăniți cu volume decadente, mai afectează din când în când pe extraordinarii, chinându-se să bea absint și aprinzând lumina fantastică, între cele două oglinzi.

Ceilalți s'au burghezit cu totul. Sunt oameni cu familie, cărora nu le arde de absint și nici de luminări.

Parcă-l văd pe d. Adam sau d. Sadoveanu în izolarea lor provincială, cum stau în pridvor, cu ochii în bagdadie, cu vesta descheiată.

Par'că-i văd păcâind din lulea în amurgul rumen, privind rouașii trandafirilor din zare, sorbind mirosul merilor și turnând încă o nuvelă la »Dimineața«, ori »Lucașfărușul«, ori »Viața românească« !.

Il văd pe d. Caton Theodorian, boier de viță, cu slujbă mare, cum stă — tot în pridvor și în amurgul rumen — în mijlocul fetițelor sale blonde și scrie povestea cutărui solovean ori suflet călător...

Octavian Goga, în vila lui singuratică, dela Sibiu, ascultă concertul privighetorilor cari umple parcul, se mai enervează și se inspiră. Acolo jos, printre cărările sucite, pline de melci, alături de răulețul obraznic, rătăcește încă, cum rătăcea și acuma zece ani, d-ra Maria Cunțan, — poelesa de mare talent, așa de repede uitată.

La Craiova, o altă poetă s'a oprit din cântec, ascultând trilirile de ciocârlie ale d-nei Natalia Iosif. Oare de ce n'o mai fi scriind Elena Farago?

La București, cuibul nuvelistilor și al poezilor cu viitor, viața de cafeana continuă, — cu singura deosebire că mesele au sărit afară, în grădini, pe trotuare... Se scrie mai puțin acum. Zilele de primăvară ispitesc pe trubaduri să rătăcească în jurul Bucureștilor sau să caște în boschetele din cafeneaua Boulevard. Acolo s'adună »Convorbirile critice« și ce a mai rămas din »Sămănătorul«; d. Iancu Scurtu ascultând cu sfîntenie pe d. Aurel Popovici.

Este o greșală a-se aștepta totul dela paisprezece oameni. Trebuie să-o spunem că toată clasa noastră de conducători, o pătură întreagă e de vină pentru starea de azi. Auzim că nu se lucrează la Dej, că în Cluj sunt certuri și dezunire, că în Brașov reuniunea de cântări e pe cale de-a se desființa și atâtea alte semne de decădere, de soluție. Oare tot deputații noștri sunt de vină? Vedeți, e comodă dar nedreaptă descărcarea asta a oricărei vine pe paisprezece oameni, cari și ei sunt oameni cu afaceri și ocupațiile lor.

Nu, trebuie o reculegere, o scuturare generală din amortire. Și pentru asta nu ajunge să miști pe câțiva inși, ci trebuie o regenerare a unei clase întregi, a păturei noastre »conducătoare« care își asumă cu atâta semeție titlul acesta, fără a lua în serios îndatoririle mari și grele ce el implică.

Am spus că deși guvernul ne-a refuzat forma unei mișcări politice, fondul ei există încă totuși. Mărturisim că dacă lucrurile vor merge tot așa cum merg acum, ni-se pare că în curând va înceta și mișcarea asta. Pentru a evita asta, acum când guvernul a adus hotărârea definitivă în chestia organizării, a sosit timpul ca să începem o acțiune nouă. Suntem la un popas nou al politicii noastre.

Se impune o nouă hotărâre, o nouă întâlnire a celor mai buni dintre noi spre a delibera asupra celor ce au să urmeze într-o situație politică cu totul nouă în lăuntrul și în afară de poporul nostru. Pentru aceia credem necesară convocarea unei conferințe naționale.

Sinodul bisericesc sârbesc. La propunerea patriarhului Bogdanovici M. Sa împăratul a încuviințat convocarea sinodului bisericesc sârbesc. Foile aduc știrea că de astădată nu se va trimite

la sinod nici un comisar regesc, cum s'a făcut la sinoadele trecute; se vede că patriarhul e stăpân pe situațiune. Patriarhul va conchema sinodul pe după Ru alii.

Ambasadorul din Belgrad contele Forgách pleacă. După informațiile foilor din Belgrad contele Forgách demisionează din postul de acum și în locul lui va veni ambasadorul din București.

Mulțumiri imperiale. Din Viena se anunță că la balul Curței ce s'a dat cu prilejul vizitei Suveranilor Germaniei, M. S. Impăratul Wilhelm a bine voit să se întreție cu d. Mișu, ministru României la Viena.

M. S. Imperială a însărcinat pe ministrul român să exprime M. S. Regelui și guvernului român viile Sale mulțumiri pentru strălucita primire ce s'a făcut Augustului Său fiu, A. S. Imperială Kronprințul Germaniei.

M. S. Impăratul Wilhelm a fost în deosebi atins de manifestările de simpatie ale poporului român pentru Principele moștenitor al Germaniei.

Audiența banului croat la împăratul. Despre audiența banului baronul Rauch la împăratul, ziarul croat »Ustavnost« spunea, că banul e foarte mulțumit cu rezultatul audienței. Banul — precum spun ziarele din Zagreb — a prezentat împăratului mai multe proiecte pe cari monarhul le a primit. — La plecarea banului din Viena și-a exprimat plăcerea și bucuria ce i-a cauzat-o vizita aceasta.

Scrisoare din Blaj.

Viață românească. — Inmormântarea unui dascăl harnic. — Prasniciul Ispasului. — »Revista politică și literară«.

— Corespondență particulară —

Blaj, în ziua Înălțării Domnului.

Blajul să-l judeci în gazete, după auzite, nu se va putea putea niciodată, mai ales că și are și el tactica sa politică.

De vrei să cunoști viața românească a acestui

orașel neaș românesc, n'ai decât să petreci câteva zile, ochind cu agerime în dreapta și stânga, și făcându-i sinteza psihologică, vei constata, că aici nu-i nici pomeneală de troianul cal al ideii de stat.

De sigur nu poate intra de piatra libertății sfărâmată mai dăunăzi.

Numai înainte șovinistilor, căci așa ne veți ține în vie deșteptare națională!

Eu cunosc mai multe centre, în cari au și românii oarecare drept în viața socială, respectându-li-se în parte — limba, obiceiurile și portul.

Dar în Blaj, e altcum! Aici totul e românesc! În restaurante fără osebite, românești ori ovreiești — ungurești nu există — te întimpină cu dulcele nostru grai românesc.

Ba și prăvăliilor și duchenelor cu firme ungurești în vremea din urmă, în urma boicotului, le-a venit apă pe urechi și încep ei a se acomoda iar nu noi! Servească ca dovadă anunțul unei prăvălii cu firmă ungurească: Hier wird ein Lehrling aufgenommen, în al doilea rând se cetește: »aici să primește un ucenic«. — De iotă ungurească nici vorbă! Țiba cătel că te lovesc cu cotul... Așa e frumos și adevărat, că blăjenii să fie stăpâni în casa lor, iar nu câte-o caricatură umoristică de jidan, ce face pe șovinistul cu tulipan în butonieră.

Aici s'a gătat atotputernicia făimosului satrap Apponyi.

Dealtime și aici își are el cățalușul său, care tot miaună, latră și țipă prin coloanele nefericitei »Ungarii«.

Și e glas pustiu, deșarte-s și zvârcolirile deperate ale bătrânului dascăl Alexe Viciu, care nu ne mai slăbește cu calamburul și frasele echivoce de prin lăpădătura de fițuică a lui Grigoraș.

Toate sunt zădarnice! Catedra de profesor universitar se poate dobândi! Dar d-ta d-le Viciu astăzi la bătrânețe nu mai poți strica sufletul elevilor d-tale, ajunși azi și ei oameni în valurile vieții. Pentru că d-ta o viață cât ai dăscălit ai fost cel mai bun român, d-ta încă pe bănci ne-ai aprins scântea dragostii pentru neam, lege și tot ce e românesc.

Și eu subscrisul sunt unul din elevii d-tale, care în nepriceperea mea, ca băiat î mi scriam pe un caiet numele ungurește.

La o altă masă, Dragoslav și Mândru ascultă minunați pe d. Gârleanu, care se plânge și are planuri nouă.

D. Gârleanu, care e și d-sa șef de familie, scrie totuși, ca odinioară: în cafenea, sau sus, în vre-o odăiță a berăriei de peste drum de »Minerva«.

Dincolo, la o altă masă, Vasile Pop tratează cu o halbă de bere pe un traducător venit să caute direcția »Bibliotecii Socec«.

La Kübler, câțiva caricaturiști tineri și alți câțiva poeți tineri și palizi, își mănâncă unghiile uitându-se la rotundul și rumenul poet Ion Minulescu. D. Minulescu le cetește versuri nouă și ride. De ce ride d. Minulescu, înaintea tuturor, când își cetește o nouă poezie?

D. Il. Chendi se plictisește mai în fund cu câțiva frați ardeleni simpatici, aflați în permanență în capitală. Cazaban se mută dela o masă la alta. E enervat întotdeauna și nemulțumit. Își alege din cafenea doi cetitori și niscaiva vânători, — și le povestește pășanii de vânat ori picanterie. De cele mai multe ori însă, batjocorește pe câte un scriitor bătrân, și se necăjește împotriva lui.

Cazaban își scrie nuvelele la cafenea: — Aș putea să le scriu acasă, fiindcă sunt om însurat acum. Dar dacă aș scrie acasă, mi-ar părea că muncesc. Așa, zic c'am fost la cafenea, — și mă aleg și cu o nuvelă...

...Și se mută dela o masă la alta, scriind câte o pagină la fiecare...

Cât câștigă scriitorii aceștia? Încă din București am făcut o »anchetă«. Am întreat pe unul și pe altul, m'am informat pe la editori, am culces toate știrile ce-mi trebuiau, — și când am

început să scriu articolul, am văzut că era să-mi trag pe sfoară cetitorii...

Căci într'adevăr, toate informațiile mele ar fi fost mincinoase. Scriitorii nu spun în ruptul capului adevărata sumă pe care o câștigă anual, lunar sau »cu bucata«.

Pare că e un principiu se exagereze totdeauna țifra cu care sunt plătiți, ca și cum aceasta ar avea să mărească valoarea literară a operei lor. E caracteristic faptul că scriitorul român se plânge totdeauna de nepăsarea publicului față de literatură, adăugând.

— Abia pot să câștig 7—800 de franci pe lună! — pe când, în realitate, el câștigă o sută sau două...

Cari vor fi cauzele acestor exagerațiuni?

Probabil — și în cazul acesta explicabil și foarte scuzabil — primul motiv e aversiunea care există încă printre burghezi, împotriva scriitorilor și a artiștilor, în general.

Nici odată un proprietar de case nu va întreba pe noul său chiriaș, scriitor de meserie, ce notă i a pus cutare critic, tot așa după cum un viitor socru bogat n'o să-l întrebe ce curent străin reprezintă în literatura românească...

Chiar respectul colegilor săi îl poate avea mai ușor când câștigă mult, decât atunci când scrii bine.

E drept că azi, scriitorii sunt mai bine recompensați materialmente, decât odinioară. Nu e vorba de sinecurile și fondurile de rezervă ale minișterelor, ci de relațiile dintre scriitorii și editori. Un editor nu mai plătește azi 50 lei lui Caragiale, ci socotește până la două sau trei mii de

lei retribuția unui volum iscălit de scriitorii cu renume.

Că e greu până ajungi să iei cu miile, iar e adevărat. Cunosc cazul unui editor care a oferit 5 (cetiți bine: cinci) lei, pentru un volum de traduceri în versuri, ale unui tânăr poet talentat, dar foarte puțin cunoscut. Alții plătesc și acum 50 lei, pentru un volumaș de 7—8 nuvele.

Institutul »Minerva« are meritul să fi ridicat prețurile de editură. De unde până mai acum câțiva ani, trei sute de lei era suma ideală pentru plata unui autor, ea a rămas acum printre cele din urmă...

Librăria Socec deasemeni, caută să nu speculeze munca scriitorilor, plătind, ca și »Minerva« 150—200 lei pe un volumaș din biblioteca cea ieftină.

E înspăimântător însă, numărul manuscriselor cari sosesc neîncetat la casele de editură. Rafturi întregi, pline de plicuri galbene, uriașe, așteaptă să le cetească șeful literar al institutului. »Biblioteca pentru toți«, care apare în două numere pe săptămână, are câteva sute, alese și plătite, pe cari le ține de ani întregi, neputând să le publice.

În biroul d-lui Dragomirescu, directorul bibliotecii Socec, fac alte câteva sute, — și tot așa la »Minerva«.

Majoritatea acestor manuscrise sunt traduceri. Trăim în epoca traducerilor. Dela scriitorul de talent, până la cel naufragiat toți traduc, fiindcă traducerile se cumpără mai lesne de către editori și se vând mai repede publicului.

Telefon 287.

S'a deschis cea mai nouă

Telefon 287.

prăvălie de parfumerii, lucruri de artă și diferite articole.

Depozit de parfumerii, instrumente medicale, materii de bani dagiat, aparate pentru înzărirea bolnavilor, obiecte de gumă, (preservative), de bărbierit, și pentru menaj; cizuri, lloherud, compoziții, ape minerale, vinuri medicinale, preparative pentru alimentare, bomboane; vâpseli și diferite materii.

Máthé și Soțul, Kolozsvár, Ferencz József-ut 1.

Și cum am plătit de prost îndrăzneala aceasta o știu mai bine, obrajii, capul, urechile mele și pe urmă tabla răsturnată, ceta sfărâmată..

Atunci în clipa aceia să fi avut putere pe cum n'am avut, de sigur te-ași fi înghițit într'o lingură de apă!

Și numai mai târziu te-am priceput, acum îți mulțumesc din tot sufletul meu, că m'ai făcut adevărat român.

Și râd, râd și te compătimesc, când d-ta ai ajuns la atâta înjosire națională, de-ți scrii numele în o javră gureșă, ca a lui Moldovan, cel ce vrea să se pricopsească cu politica de îmblânzitor a acelor lei, pe cari d-ta dle Viciu te-ai străduit o viață, și cu vorba și cu fapta, ca să crești români neaoși!

Boicotul blăjenilor nu-i vorbă goală, el nu s'a născut atunci când se trimbițase prin gazete, ci el a trăit totdeauna în Blaj! Dovadă eclatantă e societatea comercială »Consumul« și vechimea lui.

Rândurile printre români acum s'au mai încheat, și câte un profesor mai scăpătat, s'a întors și el în tabăra noastră, și astăzi nu mai cuțază nici de rușine să treacă pragul la Sinberger nici pentru un ac.

Ți-e drag, și-ți crește inima, când treci de-a lungul străzilor și vezi aproape numai firme de meseriași români. Până aici un meseriaș, de-l puneau păcatele lui să se statornicească în Blaj, după câteva luni, trebuia să-și ia catrafusele, blăstămând pe tot meseriașul de român ce ar îndrăzni să se așeze între români.

Astăzi intelectualul e frate cu meseriașul, și i ajută nu numai cu sfatul, ci și cu banul.

Cazul următor vorbește mai bine.

Legătorul de cărți din Blaj, frate cu d. Domșa redactorul »Unirei«, — în tovarășie cu d. Iacob Nanu, un românaș de treabă pripășit și prin țară, a cumpărat frumoasa grădină numită »Comșa«, ce ajunsese să fie proprietatea pretorelui Simonffii și a jidanului Mendel; și acum pela mese curg glumele în graiul nostru, iar străinii stau îndesați la o masă feiță, și par'că-i ploauă și când e senin așa-s de opăriți, ce să facă tac și înghit...

Miercuri s'a înmormântat un vechiu dascăl dela liceu, Niculaie Popescu.

Predica a ținut-o harnicul prof. Ambrosie Che-

Traduce liceanul sărac, ca să-și cumpere cărți și ghete, traduce liceanul bogat ca să se deprindă cu limba românească, traduce și studentul în litere, sperând că astfel poate ajunge scriitor. Necunoscuți vin să ceară gloria tiparului, intrând în literatură cu traduceri rău făcute, — alături de cei ce-și fac un ideal din ele.

Dintre prozatori, cel care trece de mai bun traducător e d. Emil Gârleanu, iar dintre cei cari nu se ocupă cu lucrări originale, meritul acesta revine d-lui Iosif Nădejde, traducătorul lui »Faust« și al altor capodopere străine.

Să ne reintoarcem la vechea întrebare: — cât câștigă scriitorii români?

Revistele continuă să nu-și facă datoria, față de punga colaboratorilor. În afară de »Viața românească«, despre care se știe că-și răsplătește darnic colaboratorii, celelalte au rămas la inamovibilul »10 lei«. Cât lua Traian Demetrescu acum 10—15 ani, ia și Cazaban azi. Și cât ia Cazaban azi pe o nuvelă originală, — ia și Ion Popescu pentru o traducere.

Numai d. Sadoveanu nu se plânge. Câteodată doar, în amurgul rumen, privind roșile morii din Fălticeni, d-sa — deși, câștigă mai mult decât toți tinerii scriitori — se gândește:

— Bună e ea literatură, sireaca. Da eu tot mai mult câștig cu moara mea!..

Victor Eftimiu.

țan, într'o limbă înflorită, poetică, și românească, așa cum numai la Sibiu și la Blaj să vorbește.

Prasnicul înălțării Domnului atrage spre Blaj în tot anul — e un obicei, vechiu, — tineretul de pe Târnavă în sus, și de pe Murăș până de pela Aiud. După ce s'a sfârșit sfta slujbă în mănăstire, vestiții călușeri de pela Teiuș și Aiud, — cei-ce joacă pe păhare, să înșiruie în curtea mitropolitană și

»bat pământul tropotind în tact ușor...

Dar în anul ăsta nu i-au văzut, decât târnăveni și târnăvence frumoase, lângă duiosul fluier ridicând o dungă de praf.

În Blaj la 1 Aprile a înviat din morți »Revista politică și literară«, redactată foarte bine, cu sprijinul literaților bine cunoscuți și în țară și la noi.

D. Aurel Ciato proprietarul și redactorul revistei în cele două numere ce au apărut până acum, are cronici scrise cu căldură, în cari se ocupă de chestiile locale. Las mai la vale un citat din cronica aceasta:

»...nu poate să vă fie indiferent spiritul ce domnește în Blaj atunci, când știm, că aproape o mie de tineri români, intelectualii de mâine, își fac an de an educația aici, tocmai în etatea, când omul este mai accesibil pentru orice impresiune, și când impresiunile taie brazde adânci în inimi, tot atâtea note de caracter la anii bărbăției«.

Vezi d-le Viciu îngrijorarea fostului elev al D-tale?

Vezi pe dlui il doare de soarta tinerimii din Blaj, iar D-ta om bătrân, îți strici ochii scriind verzi-uscate prin fițuca din Cluj.

A. Măiorescu.

Votul universal se va impune?

Situația agravată.

În vreme ce în situația politică a partidelor ungurești nici o schimbare nu s'a produs, un ziar din Viena aduce o știre foarte gravă. »Vaterland« un ziar care e aproape de prințul moștenitor Francisc Ferdinand, vestește că cercurile dela curte ar fi hotărâte că dacă kossuthiștii nu vor ceda în îndărătnicia lor după concesiile naționale ungurești, camera va fi dizolvată și se va impune prin *octroi*, adică printr'o hotărâre volnică împărătească se va introduce o nouă lege electorală, de sigur pe baza *votului universal*.

Știrea asta e de o importanță extraordinară. Ea dovedește că situația politică s'a agravat, pentru politica ungurească cel puțin, ceia ce firește nu implică o agravare și din punctul nostru de vedere. Se arată prin vestea ziarului »Vaterland« că cercurile din Viena sunt hotărâte a nu mai tolera agresivitatea și trăgăniirile kossuthiste în chestia reformei electorale.

Coroana a amintit coaliției ungurești că ea s'a angajat prin pactul de acum 3 ani să facă reforma electorală pe o bază cel puțin tot atât de largă ca, proiectului Kristóffy, dar coaliția nu și-a împlinit angajamentul. Este deci firesc că dacă majoritatea și-a călcat cuvântul dat, coroana să se simtă în drept de a introduce votul universal chiar și în contra majorității și chiar și pe o cale neparlamentară. În orice caz acei ce vor rămâne vinovați pentru această

călcare a constituției va fi nu coroana, care vrea să ție cont de dorințele țării, ci însăși majoritatea parlamentului.

Împăratul nu vine la Budapesta.

O nouă nădejde a kossuthiștilor s'a nimicit. M. Sa nu vine până la toamnă la Budapesta. Acum două zile încă »M—g.« vestise triumfând din izvor sigur, că împăratul vine la Budapesta. Ziarul kossuthist adaugă că M. Sa va primi pe șefii kossuthiști în audiență și va însărcina pe d. Kossuth cu formarea unui cabinet curat kossuthist.

M. Sa împăratul va merge la Ischl și va petrece acolo până la toamnă. Până atunci deci capitala ungurească și șefii kossuthiști nu vor avea plăcerea de-a da față cu M. Sa.

Contele Festetich la prințul de coroană.

Contele Tassilo Festetich, reprezentantul uneia din cele mai vechi familii ungurești a fost dăunăzi primit în audiență la prințul de coroană. Se pare că acest conte prin vederile sale politice mai moderate a câștigat încrederea prințului de coroană.

Oamenii politici unguri frește, comentează audiența asta cu multă curiozitate și nu fără pizmă.

Presa austriacă pentru nemaghiari.

Este important ce se crede în Austria despre noi, nemaghiarii. Se pare că și acolo a răsărit cunoștința adevărului și azi și acolo oamenii politici își dau seamă că o politică cuminte pentru monarhie nu se poate întemeia decât pe nemaghiari. Iată ce scrie »Linzer Volksblatt« despre asta:

La audiențele din Budapesta au fost invitați numai șefii partidelor ungurești. În condițiile actuale de forțe ale camerei ungurești asta e de explicat, dar cine are puțină idee de viitorul Ungariei va recunoaște că în sfatul coroanei vor trebui ascultate și naționalitățile. Ele nu formează numai jumătatea poporației, dar sunt și partea cea mai credincioasă către dinastie. După reforma electorală ei vor intra în ciuda apucăturilor guvernului cu atâta putere în cameră, încât va fi cu neputință a-i înlătura.

Politica ungurească a făcut Habsburgilor cele mai mari pagube. Mișcarea pansârbească niciodată nu ar fi devenit atât de primejdioasă, dacă s'ar fi procedat altfel față cu naționalitățile. Oamenii politici unguri au tratat într'un mod înspăimântător pe bieții slovaci, croați, români așa încât pentru naționalități Ungaria nu apare ca o patrie ci mai mult ca o temniță de torturi.

Hotărârea ministrului în afacerea clubului național român din Arad.

Este în amintirea tuturor că acum un an deputații noștri din Arad au înființat un club politic. Poliția arădană sub pretextul că clubul s'a jormat fără permisiunea guvernului, a dizolvat clubul și a intentat proces în contra d-nilor deputați Nicolae Oncu, St. C. Pop, Vasile Goldiș, Ioan Suciș și în contra dlui avocat Mihail Veliciu. Judecătorul Fr. Berecz a osândit pe d-nii St. C. Pop, I. Suciș și M. Veliciu la câte 150 cor. amendă în bani. În contra acestei sentințe s'a dat protest la consiliul comunal al orașului Arad, dar de aici protestul a fost respins. Făcându-se apel această sentință a ajuns la ministerul de interne. Ministrul de interne a confirmat hotărârea judecătoriei din Arad și astfel deputații noștri sunt pedepsiți pentru formarea clubului.

Telefon nr. 467.

— **KARDOS GYULA** —

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară

Temesvár-Gyárvaros, Háromkirály-ut 14. (Casa proprie.)

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate.

Preț curent gratis și franco. Tot aici se mai pot căpăta omnibuse pentru 6 persoane, cară funebre, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

Studii statistice.

De Eugen Brote.

XXVII. Românii din ținutul Radnei.

Dela vechile hotare ale marelui principat transilvănean pe malul drept al Murășului pînă la Radna sunt așezate în valea strîmtă subț poalele munților și pe vre-o cîteva păraie, cari se scurg de-a dreptul în Murăș, un șir de sate. Dela Radna în sus valea începe a se lărge și se preface la vre-o cîțiva kilometri în largul șes al Ungariei, 33 sate, toate, românești, numărăm pe acest teren. 10 din ele trec peste 1000 locuitori și Radna, localitatea principală, numără 2600.

La anul 1880 erau 26.012 locuitori, anume 23984 romîni (92.21 proc.) și 2028 alții. Numărul lor a sporit pînă la anul 1900 la 29.565, din cari 26.592 erau romîni (89.95 proc.) și 2973 alții. Creșterea totală este de 3553 sau de 0.68 proc. anual. Romîni au sporit cu 2608 sau cu 0.54 proc. iar alții cu 945 sau cu 2.33 proc. Romîni au pierdut din situațiunea lor numerică două procente și un pătrariu. 2 sate cu 1184 romîni scad populațiunea romînă, (Bătuța și Căpruța); 13 sate cu 12893 romîni sporesc cu mai puțin decît o jumătate procent (Roșia, Seliște, Ilteu, Soborșin, Halaliș, Lupești, Totvărădia, Dumbrăvița, Bîrzava, Conop, Odvoș, Șoimoș, Radna). Astfel mai mult decît jumătate din întreagă populațiunea romînă a ținutului (14077) cită se găsește în aceste 15 sate n'a sporit decît cu 746 suflete, ceea ce ar corespunde unei creșteri anuale de un pătăr de procent, sau la fiecare 400 suflete ar spori un suflet, în decursul unui an. În 8 sate cu 5616 romîni creșterea lor s'ar urcă pînă la un procent (Petriș, Toc, Cuiăș, Giulița, Govoșdia, Groși, Monoroștie, Cladova); și în 10 sate cu 4291 romîni ea trece peste un procent fără însă să se urce pînă la două procente (Obîrșa, Corbești, Troaș, Pernești, Temeșești, Vinești, Baia, Soroșag, Slatina, Milova). Minorități mai considerabile nu s'au format decît în 6 comune. În Bîrzava, Odvoș și Șoimoș, ele sunt încă puțin puternice, dar afară de Șoimoș, cresc repede. În Slatina unde se fac întreprinderi miniere, s'a introdus 352 neromîni: în Soborșin minoritatea reprezintă o treime a locuitorilor și în Radna este amenințată majoritatea (1389 romîni și 1029 alții).

Din Roma.

— Dela corespondentul nostru special. —

Roma, 19 Mai, st. n.

Săptămîna trecută, n'a fost prea bogată în evenimente. Cetatea Eternă, cetatea Cesarilor și a Papilor, rareori prezintă evenimente, ca acelea ce se telegrafiază în toată lumea din celelalte mari capitale europenești. Viața în Roma se trece relativ liniștită. Subț cupola strălucitoare a cerului, romanii își văd liniștiți de micile lor treburi, și în afară de obișnuitele furturi sau răniri cu cuțitul — fapte de caracter pur italian și cari nu mai prezintă pentru italieni nici o importanță — nimic alt mai de seamă nu se întîmplă.

Din cînd în cînd, camera deputaților mai face să se aprinză oarecari discuții; și iată că tocmai această Cameră, săptămîna trecută a dat materie de vorbă căci cît pe aci era să cază ministerul.

Maiorul D'Alessandri.

S'a făcut o interpelare, »interrogazone« cum o numesc italienii, asupra acestui maior. Maiorul D'Alessandri este comandantul gărzei regelui »corazzieri«, om de încredere al palatului, căci lui îi este încredințată persoana regelui, cînd îl excortează cu garda sa, toți soldații chipeși, cei mai înalți din Italia, îmbrăcați cu cisme peste genunchi, cu pantaloni albi, cu chirasă de argint, cu chivără nallă peste care cade în valuri un penaj negru de pîr de cal.

Profitînd de situația sa de om de încredere, se zice că D'Alessandri ar fi comis mai multe abuzuri, vînzînd cai din grajdurile gărzei, traficînd cu fânul, cu orzul și chiar cu hrana soldaților, toate acestea în interesul său personal.

Ministrul de război a răspuns la interpelare și și l'a apărut: negreșit, un om al regelui, nu pu-

tea decît să fie apărut. Dar totuși impresia a fost mare în toate cercurile și se vorbea chiar de a-restarea maiorului.

Pînă în prezent, maiorul D'Alessandri stă tot la locul lui, dar de sigur că va fi mutat în curînd, căci este căzut în disgratie. Se așteaptă ca să se mai potolească impresia produsă de această știre, și va fi schimbat din locul de onoare ce ocupă.

Ministrul de agricultură.

O altă discuție de patru zile a fost în Cameră în jurul ministerului de agricultură. Din discuția urmată, s'a văzut că la acel minister, lucrurile nu merg cum ar trebui să meargă, pentru că se fac atâtea favoritisme, atâtea abuzuri, atâtea subsidii, atâtea cheltuieli, că nimeni nu mai le dă de rost. Funcționarii nu vin la slujbă lucrările rămân cu lunile în urmă; lefurile se iau din gros; directorii de secții dau însărcinări plătite cu mii de lire persoanelor favorite cari nu fac decît să se plimbe, în sfîrșit o harababură cum nu s'a mai pomenit.

Oratorii au atacat vîrtos pe ministru și pe premierul Giolitti, și dacă acesta din urmă, n'ar fi fost așa de șmecher cum știe el să fie, ar fi căzut. Giolitti a răspuns ca fineța lui obișnuită, a apărut pe ministru, a promis anchete, dar cu toate acestea, i-a fost și lui frică, căci, cînd un deputat guvernamental a propus votul de încredere, Giolitti a protestat și a răspuns că nu trebuie prezentată această moțiune. Totuși, votul de încredere a trecut, cu succes pentru ministru.

La votul de încredere pentru ministru, s'a asociat și principele Caetani, ultimul deputat ales în Roma, candidat democratic. A fost penibilă impresia produsă de știrea aceasta, pentru că prințul Caetani a fost susținut de partidele democratice-republicane-socialiste și toți se așteptau că o să voteze contra.

»Il Messaggero«, ziar socialist, care l'a susținut mult la alegere, a scris cîteva articole foarte tari la adresa lui Caetani, regretînd ajutorul ce i-l-a dat în alegere.

Negreșit: un prinț de rasă, un om a cărei familie de sute de ani a fost tot stăpînitoare, nu poate să se schimbe, să și renege rasa și să se coboare între proletari.

Sîngele rămîne tot sînge, și ori cît de roșu ar fi steagul care-l fălăie prințul, o igina sa nobilă, îl face să meargă tot cu clasa domnitoare.

Aniversara luptei dela Aspern.

În orașelul Aspern au fost mari serbări în amintirea luptei din 1809. Aceste festivități au fost organizate de consiliul comunal al Vienei, de comanda corpului de armată din Viena și mareșalul curții împărătești. O deosebită splendoare a dat aniversării prezența M. Sale împăratului și a mai multor membri din casa domnitoare. M. Sa a fost condus de primarul Vienei d. Dr. Lueger în cortul curții, unde l-au întîmpinat 25 de fetițe din Aspern în port național din anul 1809. S'a celebrat un Te-Deum la care au fost prezenți arhiducii, reprezentanții Reichsratului și ai parlamentului din Ungaria, autoritățile civile și militare din Austria de jos. În decursul slujbei dzeiești s'au dat trei salve de puști. După Te Deum M. Sa, membrii casei domnitoare, și primarul Vienei s'au dus la statuia »Leului dela Aspern« unde, după ce s'au recitat 2 poezii, primarul dl Dr. Lueger a ținut o foarte frumoasă vorbire în care mulțumește M. Sale pentru participare și a arătat importanța cea mare a luptei dela Aspern, a făcut o reprivire peste cei 100 de ani trecuți: cît de mult a schimbat secolul trecut părerile oamenilor cari astăzi pun mai mare preț pe învățatura creștinească a păcii și a iubirei decît pe cruzimile și suferințele războiului. Astăzi prin răbdarea cea mare și înțelepciunea M. Voastre am trecut peste

pericolele unui războiu și aceasta umple inimile tuturor cetățenilor din Austria de vii mulțămiri. Lupta dela Aspern a fost primul »Veto!« spus împăratului încrezut, războinic și prea puternic. (Napoleon). Voința tare a domnitorului nostru și alianța imperiului german sunt cea mai bună garanție a păcii. A asigurat apoi pe M. Sa de neclintită credință și dragoste a tuturor popoarelor din Austria și a sfîrșit discursul cu un întreit Hoch! Toți cei prezenți au început să cânte imnul austriac.

M. Sa a depus o foarte frumoasă cunună pe monument, primarul Dr. Lueger un frumos buchet de flori în numele orașului, apoi toate autoritățile și delegațiunile au mai depus cîte o cunună în timp ce 300 de fetițe și 300 de băieți au cântat imnul: »Eroii dela Aspern« acompaniați de muzica regimentului 101.

După serbătoarea aceasta M. Sa însoțit de moștenitorul tronului, membrii casei domnitoare și primarul orașului s'a dus la locul, unde se va face un monument în amintirea biruinței dela Aspern și între muzici și cânturi întonate de muzicile militare a tuturor regimentelor. După un Te-Deum și o vorbire a moștenitorului de tron s'a depus piatra fundamentală a monumentului. Regimentul al 2-lea de artilerie a dat 20 de trăiascări diu buzele tunului, iar M. Sa s'a întors la Viena între ovațiile generale ale poporului.

Noul sultan a depus jurămîntul în fața parlamentului.

Solemnitatea. — Incidentele unor deputați. — Discursul tronului.

Pentru depunerea jurămîntului în fața parlamentului, sultanul s'a dus în Sтамбул pe mare, a străbătut o parte a orașului în trăsură avînd cu dînsul pe Ghiazi Muktar și însoțit fiind de principii și suită. A fost foarte aclamat de public. La intrarea în localul parlamentului, a fost primit de miniștrii. Intrînd în sala adunării unde se aflau întruniți senatorii și deputații în adunare națională, a fost aclamat călduros.

Solemnitatea depunerii jurămîntului s'a petrecut astfel:

Sultanul, la adunarea națională, a luat loc în tribuna președintelui, răspunzînd foarte politico, surîzînd, și mulțămînd urărilor și aplauzelor. Marele vizir, la spatele sultanului, a dat cetire discursului tronului care a fost foarte aplaudat. Sultanul a dat cetire apoi formulei jurămîntului. A trecut apoi în loja imperială unde a primit pe principele Ghazi Muktar și a permis să fie fotografiat.

A urmat apoi ceremonia prestării jurămîntului de către senatori și deputați.

Președintele senatului, dînd cetire formulei de jurămînt semnalată, a fost întrerupt de președintele camerei și de cîteva deputați cari au obiectat contra pasajului formulei zicînd: »Atîta vreme cît sultanul va rămîne credincios constituțiunei«. Pasajul acesta a fost suprimat. Numai deputatul Mazliah, evreu, a repetat pasajul. Deputatul Busios, grec, refuzînd să repete exact formula jurămîntului, cîteva deputați au observat că jurămîntul lui nu este valabil.

Adunarea a hotărât să prezinte, printr'o deputațiune, adresă de mulțumire sultanului pentru discursul tronului. Camera a ținut apoi o singură ședință continuînd discuțiunea legii presei. Sultanul a asistat cîteva minute înapoindu-se apoi la palatul său.

Iată textul discursului tronului:

»Prin grația divină și asistența spirituală

Contra pistruielor și alunițelor

să foloslți

Crema și săpunul de lapte benzoie

original a lui KÁRPÁTI,

fiind unicul cosmetic ideal pentru mâni și față. În cîteva zile depărtează pistruiile și toată necurătenia pielii. Comandele de 6 doze se expediază franco. Se poate căpăta dela preparatorul **Kárpáti János farmacist în Arad, Boros-Béni-tér Nr. 15**; precum și dela drogueriile și parfumeriile din Arad. Magazin principal în Budapesta: farmacia Török Józse Király-utca Nr. 12.

Să nu foloslți și să nu primiți numai cremă de lapte benzoie a lui Kárpáti, prețul 1 cor. și săpun de lapte benzoie, prețul 70 fil. Să vă păziți de imitațiuni!

a profetului, alegerea noastră la tronul glorios al lui Osman, al cărui moștenitor legitim eram, a avut loc prin dorința națiunii și actul ei de supunere.

Azi simt inima-mi tresărind de sentimente de bucurie și mândrie văzându-mă în mijlocul senatorilor și deputaților personificând marea noastră națiune otomană.

Sunt convins că poporul meu împărtășește împreună cu mine convingerea că salvarea și ferirea scumpei noastre patrii și evoluțiunea ei spre progres, depinde de aplicarea constantă și serioasă a regimului constituțional.

Este de prisos să explic aci cât de mult constituțiunea este conformă cu legea Șeriat și cu principiile de civilizație.

Având această convingere intimă, consider ca o datorie de conștiință să lucrez din toate puterile mele spre a asigura fericirea și prosperitatea tuturor supușilor mei fără excepțiune.

Solicit dela cel a tot puternic grația de a putea atinge acest act important care este cea mai scumpă dorință a mea.

Scumpă noastră patrie, care a trecut zile importante, are acum mai mult decât nici odată nevoie de patriotismul copiilor săi, de unire și înțelegere între dânșii spre a recăștiga ceea ce fusese pierdut și a asigura mersul țării spre progres.

Nu mă îndoiesc de asemenea ca toate națiunile și elementele trăind sub același nume de osmanii să nu depună, într-o identică pornire a inimei, silințele lor pentru realizarea acestei opere patriotice.

Am fost foarte mișcat aflând de turburările din Adana. Aceste turburări s'au reprimat și s'a hotărât pedepsirea vinovaților și ajutorarea celor ce au avut de suferit din cauza acestor acte de agresiune. Dorim ca pe viitor, asemenea incidente lamentabile care sunt cu totul contrare prescripțiilor religiei și sentimentelor de umanitate și fraternitate între compatrioți, nu se vor mai reproduce în nici o parte a țării noastre. Dorim ca toate măsurile eficace de natură a împiedeca repetiția unor atari incidente și de natură a restabili pretutindeni ordinea și siguranța, de a întări buna înțelegere între diferitele populațiuni să fie luate de guvern. Copiii patriei comune, punând pe viitor de-o parte diferențele și certele, își vor da mâna pentru a munci și a profita de bogățiile naturale ale țării noastre, că vor trăi bucurându-se într-o liniște reală de prosperitatea generală.

Este de absolută necesitate a se realiza reforme în serviciul administrativ, judiciar și financiar a statului și de a lua de urgență măsuri pentru perfecționarea forțelor noastre de uscat și de mare, a răspândi pretutindeni instrucțiunea, a înmulți și întinde lucrările publice; pentru a atinge acest scop cer ajutorul și sprijinul acestor două onorabile corpuri legiuitoare.

Regimul constituțional pe care l-am putut stabili pe baze serioase și solide, a înălțat în afară creditul și prestigiul țării. Continuăm a fi în bune relațiuni cu marile puteri și celelalte state. Dorim ca prin toate

silințele aceste relațiuni, cari au de bază o cordială și sinceră ambiție, să fie întărite și consolidate.

Fie ca Domnul a tot puternic să ne fie călăuză în faptele noastre.

Atitudinea României.

Ziarul »Minerva« arătând situația internațională a întregii alianțe și biruința pe care ea a obținut-o în ultimul conflict diplomatic face următoarele încheieri privitoare la atitudinea României:

Pe noi, toate aceste curente ale mării politici din Europa ne ating foarte de-a-proape.

Mai întâiu, pentru că stăm pe acel vulcan neatins al conflictelor, care este Orientul european; apoi și pentru motivul, că toată lumea ne socotește în rândul puterilor amice triplei alianțe.

De fapt, politica noastră externă este îndreptată, din atâtea motive naționale și de oportunitate în sensul triplei alianțe. Și noi vrem pacea. Și noi ne temem de unele primejdii din partea Rusiei și a prietenilor ei panslavi.

Dar noi nu vom nici politica pangermană și nici nu credem că o grupare de puteri, în care se află Italia, ar putea urmări o asemenea politică.

Noi credem, dimpotrivă, că tripla alianță, în noua ei fază, va căuta să asigure și mai mult pașnica dezvoltare a Europei, prin înlăturarea oricărui prilej de nemulțămire, care ar putea duce la război. În prima linie, nădăjduim și așteptăm dela noua orientare a triplei alianțe luarea în dreptă considerare a problemelor naționale și economice strâns legate de orice politică orientală.

Așteptăm, cu deosebire, ca rolul elementului românesc pentru pacea Europei să fie cântărit și prețuit după dreptate în cumpelele diplomaților dela Viena și dela Berlin. Așteptăm să ni-se dea cel puțin de aci înainte, dovezi reale că nu se mai uită la Viena și la Berlin faptul geografic și etnic așa de important al așezării României în mijlocul masei compacte a poporului românesc. Atuncea, abea atuncea va putea să dispară cu totul primejdia, că dușmanii triplei alianțe ne cunosc și ne prețuiesc mai bine în contra intereselor ei, decât ne cunoaște și ne prețuiește tripla alianță în folosul propriilor interese.

Din Străinătate.

Vinovăția lui Abdul Hamid pare pe deplin dovedită. »Curierul Orientului« publică comunicarea unui foarte înalt funcționar al Yldiz Kioscului dovedind prin diferite amănunte că însuși Abdul Hamid a înscenat revolta din 13 Aprilie; aceasta pare a reieși și din rapoartele spionilor, găsite la Yldiz și publicate de ziarele turcești.

Abdicarea prințului Gheorghe. Știrea că o parte a sârbilor doresc să pună din nou pe prințul Gheorghe în drepturile lui de prinț mo-

ștenitor e numai scornitură. Partea cea mai mare a națiunii sârbești și-a politicianilor nici nu mai cugetă la așa ceva fiind abdicarea prințului Gheorghe un adevărat noroc pentru Serbia.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 22 Mai n. 1909.

— **Decăderea cântecelor bisericesti** Din Beliu (Bihor) ni-se scrie cu data zilei de Ispas următoarele:

Biserica noastră de aici își are hramul său: »Înălțarea Domnului«. Deci dela edificarea și sfințirea ei până azi, în tot anul s'a sărbătorit într'ansa aceasta zi cu pietate și ceremonii frumoase și înălțătoare de suflet.

Azi — cu regret trebuie se arăt, că în tot timpul sf. liturghii n'au cântat pruncii dela școala noastră nici un »Amin!!«

Să nu uite slujitorii bisericii noastre că numai ceremoniile au fost arma, prin care s'a apărat biserica aceasta contra viscolelor cari o au amenințat cu stingere mai ales din 1857 încoaci, când fostul paroch aici gr.-or. Nicolae Stanca, a părăsit o și pe ea și religiunea sa, și a trecut în sânul bisericii gr.-cat. Paul Gavrillete, inv. pens. asesor consistorial.

— **Secțiunea Agnita a »Asociațiunea«** Invită pe membrii și binevoitorii ei la întrunirea culturală, ce se va ține a treia zi de Rosalii în comuna Săsăuș.

— **Excursiunea »Horei« la Cernăuți.** Societatea muzicală »Hora« din București, va pleca Duminecă 10 Mai la orele 10 seara la Cernăuți, invitată de soc. »Junimea« spre a da un concert la Cernăuți și la Suceava în folosul clădirii unui internat studentesc românesc. Cei 120 excursioniști vor pleca sub conducerea d-lui Constantin Dobrescu, președintele »Horei« și a măiestrului Juarez Movilă. În acest scop, Sâmbătă 9 Mai orele 6 seara se va face la »Hora« ultima repetiție generală și distribuția biletelor de tren.

— **Criminalitatea Budapestei.** Anuarul poliției din Budapesta arată în cifre activitatea poliției din capitală și ne umple inima de mândrie când vedem că s'a înșelat în valoare 5,702.776 de cor., s'a defraudat 3,273.794 de cor., s'a falsificat documente în valoare de 3,037.506 cor., s'au dat falimente în valoare de 2,037.119 cor., s'au furat 1,766.543 de cor. etc. Capitala țării noastre înfloarește.

— **Un dar marinos.** Sâmbătă 9 c. se inaugurează cu mare solemnitate noul spital din comuna Poiana (județul Dolj, România) construit în întregime cu cheltuiala dlui Petre Trăistaru din acea comună. În afară de construcție și procurarea întregului utilaj, dl Trăistaru a mai dăruit spitalului și un fond în număr de 200.000 lei, al cărui venit este afectat anume întreținerii lui. La inaugurare vor lua parte în afară de autoritățile locale și d. profesor dr. Cantacuzino, directorul general al serviciului sanitar.

— **Sfințire de preot.** Simpaticul nostru prieten d. Sever Secula, ales preot în comuna Odvoș, a fost sfințit preot de cătră P. S. Sa episcopul Aradului.

— **»Agitator« absolvat.** Judecătoria din Ibașfalău a adus sentința de absolvare în procesul intentat contra studentului universitar sas Afred Gräser din Mediaș acuzat de agitațiune în contra nobilei națiuni ungurești. — Studentul Gräser la un toast a vorbit în contra maghiarizării și și-a exprimat părerea că maghiarizarea nu va avea nici un succes. Procurorul a anunțat recurs.

Fabrica de spălat cu aburi

„KRISTALY“

Kristály gözmosó gyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Cu mașinăriile sale cele mai moderne, aranjată cu puteri electrice, spală, calcă și curăță albituri bărbătești și de dame, și tot felul de lingerie cu prețuri moderate.

— La o sumă ce trece peste zece cor., pachetul se retrimitte porto-franco. —

— **Binefăcătorul Serbiei.** Capitala Sârbiei a adus osemintele fiului natural al principelui Mihail Obrenovici *Velimir Teodorovici* mort în 1898 în orașul München. Teodorovici și-a testat întreaga sa avere de 4 milioane statului sârbesc. Din banii acești se vor ajuta instituțiile filantropice.

— **Omorul din Szabadka.** Amănuntele omorului milionăresei Haverda din Szabadka întâmpnat în 14 Aprilie anul curent, credem, sunt atât de cunoscute încât e de prisos a le mai descrie. Părerea generală era, că făptuitorii nu vor fi descoperiți în veci. Dar mărturisirea lui Jánossy, despre care amintisem ieri, a luminat pe deplin toată afacerea aceasta.

Senzația zilei de azi e, că Maria care îndemna pe Jánossy să săvârșească omorul, a nebunit în temniță.

Dar nu este exclus că ea simulează numai nebunie. Medicii vor examina-o și nu peste mult vom afla adevărul. Dăm pe scurt amănuntele mai noi ale omorului.

Acum se știe cu siguranță, că la acest omor a cooperat o bandă întreagă. Vojtha Antal, Maria Haverda și Klein Lipot. Lista martorilor mincinoși plătiți încă nu e compusă, dar numele lor se știe și mâine probabil și aceștia vor fi aduși naintea judecătorei.

Este interesant a se ști împrejurările cari l-au silit pe Jánossy să mărturisească.

Atât el cât și Vojtha erau amoroși de Maria Haverda și fiecare din ei o dorea de soție. Autoritățile știau despre asta din scrisorile aflate la Vojtha, deci văzând ei că Jánossy nu voia să mărturisească nimic, i-au spus acestuia că Vojtha și Maria dovedindu-se nevinovați, mâine vor fi lăsați liberi, ba i-au dat să cetească și epistolele amoroase ale Mariei către Vojtha. După citirea lor, văzându-se înșelat în plânsete amarnice a mărturisit despre toate persoanele cari știau de acest omor și toate amănuntele omorului.

Cu toate mărturisirile lui Jánossy, Vojtha nu voia să recunoască încă nimic, dar procurorul crede că peste câteva zile atât Vojtha cât și Maria Haverda vor mărturisi și ei. Acum se pune întrebarea, cine va moșteni averea rămasă după Haverda Boldizsár. Un jurist renumit zice, că în cazul de față partea cuvenitoare Mariei Haverda o va căpăta-o copilul ei, astfel toți creditorii între cari și bancherul Klein Lipot vor rămâne cu buzele umflate și cu punga goală.

— **Se află de vânzare** mai multe mașini de treierat și locomobile reg. un. și sistem Clayton, în garnitură sau și separat. Cazanele sunt făcute pentru a putea fi încălzite cu cărbuni, lemne, sau cu paie. Se poate face și schimb. Orice lucrare nouă sau reparație primește pe lângă prețuri moderate **Neugebauer Antal, fabricant de mașini în Szolnok.**

x **Dacă sănătatea** vă este scumpă, să beți odată de două ori pe săptămână $\frac{1}{2}$ pahar de apă amară *Franz Josef*. Având efect sigur și fiind ieftină, să nu lipsească din nici o casă. Se capătă dela toate farmaciile și prăvăliile.

x **»Tokio«** extirpător de bățături. Se poate folosi cu succes contra bățăturilor (la picioare), negeilor și contra scortșărei pielei. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea bățăturilor. — 1 dosă 50 fil. Pentru 60 fil. se trimite francat. Adresa: *Tömöri Antal, Cegléd, 1 kerület.*

x **In atențiunea fumătorilor.** Deoarece fumătorii preferă foarte mult tocurile »Iacobi antinicotin«, mulți le imitează, dar nici unuia nu i-a succes a-i atinge bunătața.

Economie.

— Corespondențe particulară. —

Sibiu, 21 Mai.

În ședința de azi, a »Solidarității«, la care a luat parte din partea »Victoriei« din Arad d. secretar Sava Raicu s'a luat între altele importanta hotărâre de-a nu mai încuraja înființarea numărului prea mare de bănci mărunte menite nu a ajuta ci exploata poporul nostru. Iată rezumatul acestei ședințe:

În 20 I. c. și-a ținut ședința, direcțiunea asociațiunii de institute financiare române »Solidaritatea« în Sibiu.

Prezenți au fost: dd. Partenie Cozma, Romul Cărbăș, Ioan Lăpădat, Dr. Coriolan Pop Constantin Popp și Sava Raicu.

S'a discutat regulamentul pentru revizorii experți ai »Solidarității« și alte obiecte curente și de importanță pentru institutele noastre financiare, cari obiecte vor fi puse în discuție în adunarea generală, care se va ține în 21 Mai a. c. a doua zi de sf. Rusali în Săliște, unde totodată »Casa de păstrare« de acolo își va serba jubileul ei de 25 de ani.

S'a înmulțit numărul revizorilor experți, alegându-se pentru părțile ungurene Ioan Moldovan, contabilul dela institutul de credit »Victoria« din Arad, iar pentru părțile brașovene Iosif Oncioiu, contabilul dela filiala »Albina« din Brașov.

Suntem informați, că institutele noastre românești în număr tot mai mare se înscriu și întră ca membri la »Solidaritatea«.

Constatăm aceasta cu bucurie și îndemnăm institutele noastre românești să între toate ca membrii la »Solidaritatea«, prin care fapt li se mărește creditul, vor câștiga în partea morală și se vor întări în afară.

S'a discutat chestia înființării de bănci nouă.

»Solidaritatea« este de părere și va propune adunării generale și băncilor, să nu sprijinească pe viitor înființarea de institute, cari se fac cu scopul de a servi interesele personale și nu sunt înființate din adevărată necesitate economică.

E fapt și s'a dovedit că astfel de băncuțe nu fac servicii economice poporului nostru din lipsă de capitale proprii și credit, iar pentru a putea suporta spesele de administrare, dividendă, tantiemă, exploatează poporul cu procente mari.

Se propune ca astfel de bănci, să fuzioneze și din 2-3 mici să se facă una mai mare, bine organizată, ca în chipul acesta cu capitalurile proprii să inspire încredere și în vremuri grele să poată face servicii economice și să poată rezista eventualelor vijelii.

În Ardeal și Bănat după cum suntem informați se lucrează în direcțiunea aceasta salutară. Încă un lucru bun trebuie să constatăm despre »Solidaritatea«.

S'a pus în funcțiune biroul de informație organizat la »Solidaritatea«, cu menirea de a da creditorilor și băncilor informații reale și exacte despre băncile românești, cu scopul de a le apăra interesele lor și a nu le lăsa pradă, ca creditele lor să fie judecate după informațiile tendențioase ce se dau de unele birouri de informații dușmane neamului nostru.

Tirgul de bucate din Arad.

21 Mai 1909.

S'au vândut azi:

grâu 200 mm.	14.—14.70
cucuruz 400 mm.	7.—7.10
secară	9.80—
ovăs	8.25—
orz	8.—10

Prețurile sunt socolite în coroane și după 50 klg.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

Budapesta, 20 Mai 1909.

Grâu pe Mai 1909	29.58—30.44
Grâu pe Oct.	25.26—25.58
Secară pe Oct.	19.50—19.82
Cucuruz pe Mai	15.48—15.68
Cucuruz pe Iul.	15.74—15.90
Ovăs pe Mai	16.50—17.16
Ovăs pe Oct.	15.02—15.32
Rapiță pe Aug.	30.80—31.—

INCHEIEREA la 1 ORĂ și jum.:

Prețul cerealelor după 100 klg. a fost următorul:

Grâu nou

De Tisa	— — — —	30 K.	— — — —	31 K.	45 —
Din comitatul Albei	— — — —	29	> 70	31	> 15
De Pesta	— — — —	29	> 80—31	> 20	
Bănățenesc	— — — —	30	> —	31	> 40
De Bacica	— — — —	30	> —	31	> 40
Secară de calitate I	— — — —	20	> 15—20	> 35	
Secară de calitate mijloc.	— — — —	20	> 05—20	> 15	
Orzul de nutreț, calit. I.	— — — —	17	> 80—18	> —	
» » calitatea a II.	— — — —	17	> 40—17	> 70	
Ovăs	— — — —	I.	18	> —	18 > 30
» »	— — — —	II.	15	> 50—15	> 90
Cucuruz	— — — —	15	> 60—15	> 70	
Tărâțe	— — — —	11	> 35—12	> 50	

Poșta Redacției.

Dlui Petru Băran învățător. Regretăm că e întârziat și nu o putem publica, deoarece, atât de puține persoane interesate în afacere, nimeni nu-și mai amintește de ea. Publicul nu poartă ține după luni de zile cont de niște incidente destul de puțin însemnate pentru viața generală a unui popor.

Redactor responsabil **Constantin Savu**. »Tribuna« institut tipografic, Nichin și com.

Un tinăr român

caută aplicare stabilă pe lângă condiții modeste în vre o cancelarie advocațională. Cu amănunte servește administrațiunea.

Achilles.

Dacă vă asudă picioarele cumpărați o sticlă de »ACHILLES«, care oprește orice asudare și depărtează mirosul greu de picioare. Întrebarea este simplă, modul de întrebare se aceluși la fiecare comandă. Se poate căpăta dela preparatorul: DOBAY KALMAN, droguit în BICHISCIABA (Békéscsaba). Magazin principal în Arad: DROGUERIA lui NESTOR HANZU; în Budapesta: FARMACIA lui TÖRÖK JOZSEF Király-u. 12 și Andrassy út 26. Preț: 1 cor.

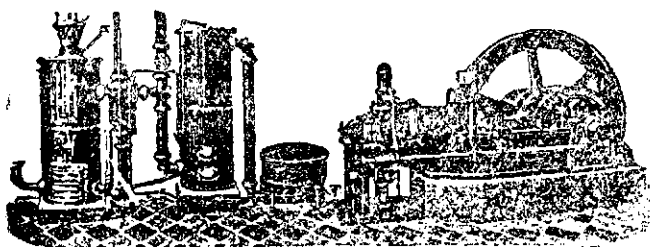
Apa minerală: **Phönix din Buzias**

învieorează, vindecă. La boalele de rinichi și bășică, la boalele de aprindere în vechite a rinichilor, contra formării pietriș și nisipului în bășica urinului, la boalele acute de laringe și de plămâni are efect excelent. — Recomandată de medici. —

Depozit general la firma:

Pollák József

Arad, József főherceg-ut 11.

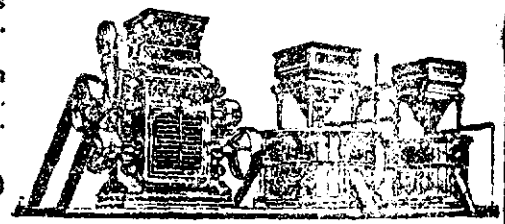

Motoare de gaz aerian, de încălzit cu cărbuni de lemn, cocs și cărbuni buni, cel mai ieftin mijloc, fără fum, miros și pericol. Consumarea pe oră de 0.8—2 fileri și putere de un cal.

Motoare de benzină și locomobile de benzină cu cele mai favorabile condiții de plată și cu garanțiunea mai mare.

Construire de moară după sistemul cel mai bun.

TIVADAR HOFFMANN
inginer mehanic antreprenor de clădiri de moară, în (Szeged)
Seghedin.

Ouă de prăsilă.

Dela renumta firmă de mode a lui **Arnyei Arpad, Arad. Demeter-u. 12**, se poate căpăta ouă excelente soiul urat englez galbene și albe ca zăpada de Orpington. Prețul unui ou 50 fileri. Tot aici se mai poate căpăta găini frumoase și cocoși bine desvoltați, precum și o mașină clocitoare aproape nouă și un crescător de pui.

Ocaziune binevenită!

100 bucăți de corecte

(propise de examen) pe hârtie calitatea cea mai bună 90 fil., 1000 buc. 8 cor. 40 fil. Porto poștal la 100 buc. 30 fil., peste 100 buc. până la 600 buc. 72 fileri. Toc »Haladás« pentru corecte, cu care singur își poate lega fiecare corectele, cu porto cu tot 1 cor. 40 fil. — se capătă la librăria Angusz I. și fiul, Arad. Nr. telef. 517.

ANUNȚ.

In cancelaria dlui Dr. Merő Samu, avocat în Boroșineu (Borosjenő) poate afla aplicare **un scriitor** sau **un candidat de avocat** cu praxă.

AVIZ!

Din partea unei societăți de asigurare bine acreditate se caută

funcționari volajori

vârșăți în afaceri de asigurare, pentru serviciu extern (aclozitori), cari au relații cu cercuri mai bune, eventual domni solizi, cari doresc să se dedice acestei ocupațiuni. — Oferte cu indicarea pretesiuinilor sunt a se trimite sub inițialele »A. Z. 1000« la administrația acestui ziar.

Se află de vânzare

o casă domnească

nouă, scutită de dare, foarte comodă, cu pomărie mare, cu viie roditoare și cu grădină de flori. Informațiuni mai detaliate dă proprietarul, Arad, str. Demeter Nr. 92.

Fiți atenți la firmă!

„Rákóczi“

cea mai :
mare fabrică
: de stropi- :
— toare —

POLLATSEK A., Czegléd.

Recomandă fabricatele proprii de stropitoare »Rákóczi«, pe lângă cea mai deplină garanță.

Revânzătorilor se dă rabat.
Să ne ferim de orice imitații.

„MOLLY“

— In trei zile face mânilor —
catifelate și albe ca spuma.

Marca înregistrată.

Acest conservativ al mânilor, este compus din substanțe recunoscute de știința cosmetică modernă, ca cele mai bune și inofensive pentru catifelarea și îngrijirea mânilor și întrece în efect, orice alt preparat de acest fel. Se întrebuițează cu mult succes contra roșetii

mânilor și contra tuturor altor efectiuni a pielii mânilor.

„Molly“ este un remediu excelent pentru mânilor cari se ocupă regulat cu lucrul de casă; moaie pielea în scurt timp și dă mânilor o albeață foarte plăcută.

Prețul unui flacon 1 cor.

Se prepară și se vinde la:

Drougeria și parfumeria NESTOR HANZU

Arad, Weitzer János-utca 2.

Distins cu nenumărate premii și diplome de onoare.

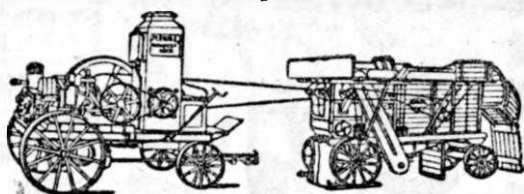
KALMÁR și ENGEL

fabrică de motoare — și de mașini —

Budapesta, V., Lipót-körut 22.

Recomandă cele mai simple motoare și locomobile cu benzin atât pentru mașini de treerat, cât și pentru mânărea morilor, precum și motoarele absorbitoare de gaz, cari oricând se pot privi la lucrare în V. Lipót-körut 18.

Pentru treerare bună — garanță deplină. —
Unica noutate — existentă. —

Aceste motoare în urma umblării proporționate și a construcției simple extraordinare chiar și cel mai neumblat om le poate manipula. —

Catalog de prețuri gratis! — Prețuri ieftine plătibile în rate.

Premiat cu medalia cea mare la exp. milenară din Bpesta în 1896.

Turnătoria de clopote. Fabrica de scaune de fer pentru clopote, alui

ANTONIU NOVOTNY - TIMIȘOARA - FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armatoase pe garanție, de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. Sunt recomandate **CLOPOTELE GĂURITE** de dânsul întreg și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — o violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton cu un clopot de 461 klg. patentat după sistemul vechiu.

Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. Preț-ouranturi ilustrate gratis.

S'A DESCHIS!

Locul cel mai frumos, plăcut și elegant de recreare în Arad

Chioscul transform. din nou **din parcul Baross** a lui **MIHALYI GYULA.**

Serviciu conștiințios! — Prețuri ieftine! — — Muzica militară Lunia și Vinerea dela 5 ore d. a.

**Cel dintău atelier de pietri monumentale aranjat
cu putere electrică.**

GERSTENBREIN TAMÁS és TÁRSA măiestru de monumente
și pietri de cimitir —
Fabricație proprie din marmoră, granit, labrador etc.

Din pietri de mormânt magazina se află în
Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Cancelaria și magazinul central:

Kolozsvár, Dézama-u. 21.

Telefon 662.

Filiale: Nagyvárad, Nagyszeben, Déva și Bánpatok.

Să ne credeți

că este în interesul D-tre,
dacă comandați — — coasa „Koronagyémánt“

Cu coasa „Koronagyémánt“

bătăuă odată se poate cosi ziua întreagă și deoarece e făcută din oțel-dia-
mant, coase rele sau moi nu se găsește între ele. Pentru trăinicia fiecărei
bucăți garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm.

La comanda de 10 buc.

Prețul: 1 buc. 1-80 1-90 2-— 2-20 2-40 2-40 2-60 cor. — una se dă rabat. —

Comandele se pot face prin trimit. banilor înainte sau pe lângă rambursă la
magazin de coase „Koronagyémánt“
Lengyel Testvérek
Kaposvár, Fő-utca 22 T.

Unicul mijloc
pentru conser-
varea —

frumsetei femeiești

este —

CREMA DE VIORELE a lui Erős.

Crema aceasta în timp scurt face
să dispară pistruele, petele de
tot felul, sgrăbunțele și orice
afecțiuni ale pielii. Pielea chiar
și la persoane mai în etate de-
vine curată, frumoasă și catife-
lată. Nu conține nici mercuriu,
nici plumb. Nefiind unsuroasă se
poate folosi și ziua. Prețul unei
tegle 1 cor. **SĂPUN DE CREMĂ
DE VIORELE** 80 fl.

Pudra de vioarele a lui Erős

absolut nevătămătoare și e cea
mai plăcută pudră a publicului
inteligent. Prețul unei cutii 1-20 c.

Dacă încărnuțiți să folosiți

Regulatorul de păr Carborin a lui Erős.

În scurt timp părul își va căpăta
culoarea și luciul original, și tot-
odată împiedecă căderea părului.
E compoziție absolut nevătămă-
toare. Prețul unei sticlețe 1-20
cor., a unei sticle mari 2 cor.

Erős Aladár, farm. la „Holló“ în Déva Nr. 4.

Șpirț aromatic pentru păr a lui Erős

curăță pielea capului, întărește ră-
dăcinile părului, nimicește mă-
treaua și împiedecă căderea păr-
lui. Prețul unei sticle 1-20 cor.

Pomada Tanochinin a lui Erős

este un mijloc neîntrecut, nu nu-
mai că întărește părul, dar îi dă
luciu frumos și îl face elastic.
Prețul unei tegle 1-20 cor.

„SUDIN“ a lui Erős

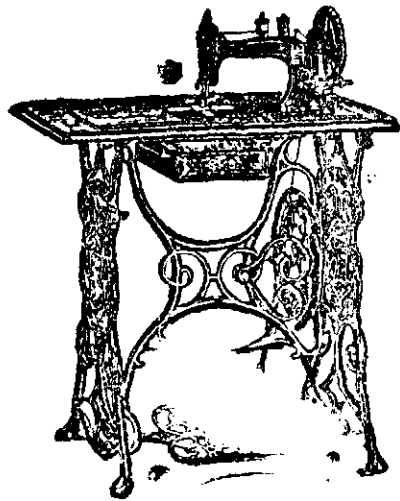
după o mică folosire oprește tot-
tal chiar și asudarea cea mai
înrădăcinată. Mijloc excelent con-
tra asudării picioarelor și mâ-
nilor. Prețul unei sticle 1 cor.

Să vă păziți de imitațiuni!

După trimiterea banilor antici-
pativ prin poștă sau cu rambursă
expediază:

Mașini de cusut

»Singer« »Neumann« »Bie-
solt« și »Loeke« cu suneică
lungă, »Wettina« suneică
groasă »Afrana« »Thonix«
suneică rotită, cu garanție
de 5 ani și cu prețuri mo-
derate se expediază prin co-
mersantul de ferărie

Oberth Vilmos

comersant de ferărie și magazia de
mașini de economie.

MEDIAȘ (MEDGYES).

Telefon: Sas-szálloda.

Telefon: Sas-szálloda.

VA rog ca renumita mea prăvălie și ate-
lierul să nu-l confundați cu altă t. nă! —

KEPES ELEK

pregător de bau-
daje și mănșer

Oradea-mare (Nagyvárad)

— Sas-szálloda-átjáró (Passage). —

În atelierul meu se pregătesc
bandaje de surpătură
la cazurile cele mai com-
plcate, bandaje de pân-
teci, ciorapi de gumă,
mașini ortopedice, —
articole pentru căuta-
rea bolnavilor și orice
lucrări de branșă aceasta
cu prețurile cele mai moderate,
pe lângă garanță.

Cearșafuri și perini din
piele de cerb, pie um și
alte lucrări de piele de
cerb. — Primesc și cu-
rățirea mânușilor și
orice reparație.

Oda de probă separate pen-
tru femei și bărbați. Tin în
depozit tot felul de speciali-
tăți (preservative) franceze,

— cari se pot căpăta cu prețurile cele mai moderate. —
La cumpărarea articolelor femeiești serviciu prin femei.

Ceasornice de turn

pentru palate, case comunale, fabrici,
locuțe private

regulează și aranjază mai favorabil,

Müller János

Succesorul lui Mayer Károly

dela prima aranjare cu vapor a fabricii de oroloage

Budapesta, VII., Tökölly ut 50 (casa proprie).

Cataloge și specificări de prețuri trimite gratis și franco.